

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Plastic contra napalm?

De Nederlandse Vietnambeweging en haar communistische contacten in het buitenland

van der Maar, R.

DOI

[10.21827/groniek.222.37249](https://doi.org/10.21827/groniek.222.37249)

Publication date

2020

Document Version

Author accepted manuscript

Published in

Groniek : Historisch Tijdschrift

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

van der Maar, R. (2020). Plastic contra napalm? De Nederlandse Vietnambeweging en haar communistische contacten in het buitenland. *Groniek : Historisch Tijdschrift*, 222, 105-114. <https://doi.org/10.21827/groniek.222.37249>

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

Gepubliceerd in *Groniek*, 222 (2020)

Plastic contra napalm?

De Nederlandse Vietnambeweging en haar communistische contacten in het buitenland

Rimko van der Maar

Tijdens de oorlog in Vietnam stonden Nederlandse activisten al vroeg in contact met Vietnamese vertegenwoordigers die hen aanmoedigden, adviseerden en manipuleerden. Daarbij maakten zij gebruik van een wereldwijd internationaal communistisch netwerk waarover nog maar weinig bekend is.

In augustus 1965, een paar maanden nadat de eerste Amerikaanse grondtroepen voet aan wal zetten in Zuid-Vietnam, kwamen diplomaten van het Zuid-Vietnamese Bevrijdingsfront – in het Westen veelal bekend onder de naam “Vietcong” - voor het eerst in contact met leden van wat je als het begin van een Nederlandse Vietnambeweging kan beschouwen. De locatie was Praag en de aanleiding was een vakantie van het communistische Algemeen Nederlandse Jeugdverbond (ANJV) naar Tsjechoslowakije; zoals gewoonlijk in die tijd werd er niet alleen aan ontspanning maar ook aan politiek gedaan. Tijdens die gelegenheid vroegen de communistische jongeren of zij hun Vietnamese kameraden konden helpen in hun strijd tegen de Verenigde Staten, de gezamenlijke vijand. Jazeker, antwoordden de vertegenwoordigers van het Bevrijdingsfront die vanuit hun permanente verblijfplaats in Boedapest waren overgekomen. Elke hulp werd op prijs gesteld: politiek, materieel

en moreel. Ongetwijfeld gesterkt door de bijzondere ontmoeting, ging het ANJV terug in Nederland direct aan de slag.¹

Dat de Vietnamezen de moeite namen hun Nederlandse sympathisanten op te zoeken, moet worden gezien in het licht van een wereldwijde diplomatieke strategie. Overal in de wereld waren Noord-Vietnam en het Zuid-Vietnamese Bevrijdingsfront op zoek naar steun voor het militaire conflict met de Verenigde Staten.² Dit is een aspect van de westerse Vietnambeweging dat tot in de 21ste eeuw onderbelicht is gebleven. Terecht stelt de Belgische onderzoeker Kim Christiaens dat de betrokkenheid bij Vietnam te lang is voorgesteld als een spontane solidariteitsbeweging waarvan de deelnemers zelf, uit medemenselijkheid, contact zochten met Noord-Vietnam dan wel het Bevrijdingsfront, met de intentie om humanitaire hulp te verlenen. Alsof er sprake was van eenrichtingsverkeer. Onderzoek laat echter zien dat, hoewel de activisten inderdaad geregeld zelf initiatief namen, de Vietnamezen niet slechts de passieve, ontvangende partij waren. Integendeel, door voortdurend contact te zoeken, gericht om hulp te vragen en propaganda te verspreiden, hebben diplomaten van Noord-Vietnam en het Bevrijdingsfront juist een belangrijke motiverende en soms zelfs sturende rol gespeeld in het westers protest tegen de oorlog in Vietnam.³

De voor de hand liggende kanalen om West-Europa te bereiken waren communistisch. Organisaties als de communistische Wereldfederatie van Democratische Jeugd (WFDJ), waarbij het ANJV was aangesloten, en de Internationale Unie van Studenten (IUS) waren van meet af aan actief voor het Bevrijdingsfront. In de maanden voordat de Nederlandse jongeren de Vietnamezen ontmoetten hadden deze groeperingen al diverse internationale vergaderingen over Vietnam belegd. Tijdens één daarvan, in april 1965 in Ghana, dat onder leiding van president Kwame Nkrumah goede betrekkingen onderhield met het Oostblok en China, werd in een resolutie verkondigd dat de Vietnamese broeders actief moesten worden ondersteund.⁴ Het was voor de jongeren van het ANJV vanzelfsprekend om aan deze oproep gehoor te geven, maar het appel kwam

¹ Rapport Binnenlandse Veiligheidsdienst (BVD), 'De agitatie inzake Vietnam h.t.l. en haar internationale achtergrond', 4, geraadpleegd op 7 juni 2019, URL: <http://www.inlichtingendiensten.nl/ambtsberichten/885354.pdf>.

² Robert K. Brigham, *Guerrilla diplomacy. The NLF's foreign relations and the Vietnam War* (New York 1999).

³ Kim Christiaens, "Diplomatie, activisme en effectieve solidariteit. Een nieuw perspectief op de mobilisatie voor Vietnam (1965—1975)", *Brood en Rozen. Tijdschrift voor de Geschiedenis van Sociale Bewegingen*, 18 (2013), 5-27; Kim Christiaens, "Europe at the crossroads of three worlds; alternative histories and the connections of European solidarity with the Third World, 1960s-1970s", *European Review of History*, 24 (2017), 932-954. Vgl. Rimko van der Maar, 'Hooligans without borders: Transnational perspectives on the Dutch anti-Vietnam War Movement (1965-1975)', in: Kim Christiaens, Charel Roemer en John Nieuwenhuys (red.), *International Solidarity Movements in the Low Countries: New Perspectives and Themes* (in 2020 te verschijnen).

⁴ Rapport BVD, 'Agitatie', 3.

hen ook goed uit. De partij waaraan het ANJV was verbonden, de Communistische Partij Nederland, bevond zich in eigen land al jaren in een politiek en sociaal isolement. Met name de steun die de CPN had uitgesproken voor het neerslaan van de Hongaarse opstand in 1956 door de Sovjet-Unie was haar op zeer felle kritiek komen te staan. Media spraken er destijds schande van en hitsten hun lezers tegen CPN-leden op als ware het landverraders. Woedende menigten in Amsterdam, Utrecht en andere steden hadden vestigingen van de partij belaagd, en ramen van winkels en woonhuizen van communisten ingegooid.⁵

Volgens sociologe Jolande Withuis, die opgroeide in een communistisch gezin, had dit geïsoleerde bestaan veel impact op de communistische gemeenschap en de kinderen die daarin opgroeiden. Leden van de CPN, zoals haar vader die voor *De Waarheid* schreef, leefden permanent op voet van oorlog met de buitenwereld maar maakten ook constant ruzie met elkaar. Vriendschappen waren onmogelijk. Toch waande men zich gelukkig in het zelfgekozen gevangenschap, stelt zij in haar recente boek *Raadselvader*. 'De armoede. Het isolement en het geploeter werden gecompenseerd door de troostrijke zekerheid dat men beschikte over diepe historisch-maatschappelijke inzichten.'⁶ Halverwege de jaren zestig was het rustig rond de CPN, maar het anticommunisme, dat in de jaren vijftig en zestig in Nederland waarschijnlijk sterker was dan in omliggende landen, had haar uitwerking niet gemist.⁷ Er was geen partij die met de Nederlandse communisten geassocieerd wilde worden, laat staan met hen samen wilde werken.

De Vietnamoorlog bood zo gezien een interessant aanknopingspunt, een mogelijkheid zelfs om het isolement te doorbreken. De CPN zelf was aanvankelijk niet eens zo bij Vietnam betrokken; zij maakte zich druk om andere internationale thema's zoals West-Duitsland waar voortdurend een herleving van het fascisme werd vermoed.⁸ Mede aangespoord door de buitenlandse contacten, hadden de jongeren van het ANJV de oorlog in Vietnam wel direct in het vizier. Hoewel zij niet vrij waren om andere standpunten te verkondigen dan de moederpartij, vonden de jonge bestuurders

⁵ Jos van Dijk, *Ondanks hun dappere rol in het verzet...het isolement van Nederlandse communisten in de Koude Oorlog* (Soesterberg 2016), 146-155.

⁶ Jolande Withuis, *Raadselvader. Kind in de Koude Oorlog* (Amsterdam 2008), 67.

⁷ Voor de achtergrond van het Nederlands anti-communisme zie onder meer: Duco Hellema, 'The relevance and irrelevance of Dutch anti-communism: The Netherlands and the Hungarian Revolution, 1956-1957', in: *Journal of Contemporary History*, Vol 30 (1995), 169-186; Paul Koedijk, 'The Netherlands, The United States, and anti-communism during the early Cold War', in: Hans A. Krabbendam, Cornelis A. van Minnen en Giles Scott-Smith (red.), *Four centuries of Dutch-American relations* (Amsterdam 2009), 597-608; Floribert Baudet, *'Het heeft onze aandacht. Nederland en de rechten van de mens in Oost-Europa en Joegoslavië, 1972-1989* (Boom: Amsterdam 2001); Floribert Baudet, *Het vierde wapen. Voorlichting, propaganda en volksweerbaarheid 1944-1953* (Boom: Amsterdam 2013), 217-218; Giles Scott-Smith, *Western anti-communism and the Interdoc Network* (Palgrave Macmillan 2012).

⁸ Rimko van der Maar, *Welterusten mijnheer de president. Nederland en de Vietnamoorlog* (Amsterdam 2007), 45-46.

het belangrijk om enige bewegingsruimte te hebben.⁹ Het Amerikaanse militaire optreden in Vietnam leefde sterk onder linkse jongeren en het ANJV zou zich graag bij hen aansluiten. De Nederlandse Vietnambeweging bestond aanvankelijk uit een bonte verzameling van zowel studerende als werkende jongeren die zich (radicaal-)pacifistisch, socialistisch, anarchistisch, trotskistisch of maoïstisch noemden. Niet iedereen kon echter een politieke stempel worden opgedrukt. Er zaten bovendien genoeg activisten van boven de 25 tussen. Zij waren eerder, aan het begin van de jaren zestig, politiek actief geweest voor andere internationale kwesties, zoals de protestbeweging tegen de atoombom ('Ban de Bom') en hadden overduidelijk ervaring met het actievoeren. De Vietnambeweging profiteerde daarvan.¹⁰

In Praag waren de gesprekken met de Vietnamezen nog oriënterend geweest. Maar nadat het ANJV samen met andere linkse jongeren het eerste Nederlandse Vietnamcomité had opgericht, het zogenoemde Jongerencomité voor Vrede en Zelfbeschikking voor Vietnam, deed het Bevrijdingsfront een concreet verzoek. In juni 1966, op een conferentie van WFDJ in Sofia, benaderden vertegenwoordigers van het front de aanwezige Nederlanders met een opzienbarende vraag: zouden zij geld willen inzamelen om daarvan rollen niet-gebruikt plastic te kopen? De uitleg was dat dit plastic de bevolking zou beschermen tegen geregelde Amerikaanse aanvallen met napalmbommen; het materiaal zou mensen tegen het brandbare gelei beschermen.

Van verschillende zijden is deze uitleg betwijfeld en met reden. De Binnenlandse Veiligheidsdienst volgde het ANJV op de voet en had van een informant vernomen dat op een besloten vergadering van de jongerenorganisatie was gezegd dat het plastic als verpakkingsmateriaal zou dienen voor voedselpakketten die in rivieren zouden worden geworpen, om vervolgens stroomafwaarts door soldaten van het Bevrijdingsfront weer te worden opgepikt.¹¹ Dit hield in dat het hier niet om humanitaire hulp, maar om militaire bijstand ging (al stond plastic niet op de lijst van verboden exportgoederen). De media en sommige andere jongerenorganisaties plaatsten ook vraagtekens bij het doneren van plastic. De initiatiefnemers liepen daar niet voor weg. Tegen een gezelschap opgetrommelde journalisten zei één van hen dat hij het zelf ook een 'enigszins vreemde methode' vond om tijdens een napalmaanval onder een stuk plastic te gaan zitten om het vervolgens brandend af te werpen, maar wie was hij om aan het verhaal van de arme Vietnamezen te twijfelen? 'We hebben het niet uitgetoet en dat kan ook moeilijk in Nederland,' voegde hij

⁹ Robert Schurink, 'Het ontstaan. Zullen we elkaar dan straks plotseling loslaten en vijandig aankijken?', in: Tamara Blokzij e.a. (red.), *De duizend daders. Een geschiedenis van het algemeen Nederlands Jeugd Verbond 1945-1989* (Amsterdam 1985), 10-18 aldaar 17. Met dank aan Sebastiaan Klokieters die aan de UvA een paper schreef over het ANJV en de oorlog in Vietnam.

¹⁰ Van der Maar, *Welterusten*, 46-52 en 63-65.

¹¹ BVD rapport, 'Agitatie', 30.

eraan toe.¹² Ondanks de scepsis zou de actie een succes worden. Met hulp van het ANJV en andere linkse jongerenorganisaties werd onder meer op markten in de grote steden onder het motto 'Plastic contra Napalm' genoeg geld ingezameld om 10.000 meter aan plastic te kunnen aanschaffen dat naar verluidt zelfs tegen een 'fall-out', radioactieve neerslag, zou beschermen.¹³ Eén firma zag op het laatste moment van de levering af - waarom is niet bekend -, maar begin februari 1967 kon alsnog een delegatie van het Jongerenkomité naar Oost-Berlijn vertrekken om de tien kilometer aan de Vietnamese gezanten te overhandigen.

In het gesprek dat volgde onthulden de Vietnamese vertegenwoordigers hun strategie. Zij zeiden tegen de Nederlandse bezoekers dat het 'beter is om geen actie te voeren met een extremistische inslag, omdat dit de steun onder brede lagen van de bevolking in de weg kan staan'.¹⁴ De Vietnamese diplomaten doelden daarmee op de vele Vietnamdemonstraties in West-Europa, ook in Amsterdam, die uitliepen op harde confrontaties met de politie. Een deel van de overwegend jonge activisten meende dat zij hiermee de bevolking wakker schudde (een deel wilde gewoon rotzooi trappen), maar de Vietnamezen dachten daar dus anders over en eigenlijk het ANJV ook: vanaf het begin hadden de communistische jongeren al geprobeerd te voorkomen dat Vietnamprotesten uit de hand liepen.¹⁵ De Vietnamezen vonden het heel belangrijk dat de massa zou worden bereikt omdat zij ervan overtuigd waren dat alleen grootschalige maatschappelijke oppositie in het westen, in het bijzonder de VS, de Amerikaanse regering kon dwingen met de strijd te stoppen. Gedurende de hele oorlog zou dit een van de kernpunten van de Noord-Vietnamese politieke strategie blijven.¹⁶ Kort na het bezoek ontving het Jongerenkomité voor Vrede en Zelfbeschikking voor Vietnam een bedankbrief in het Frans waarin zij werd aangespoord nog meer materialen te sturen, zoals bandrecorders, 16 millimetercamera's (met een veermotor) en schrijfmachines, officieel voor 'onderwijsdoeleinden' (lees: propagandadoeleinden).¹⁷

Aangezien het Jongerenkomité niet lang daarna uit elkaar viel omdat de betrokken jongerenorganisaties het ANJV te dominant vonden, kon aan dit verzoek geen gehoor worden gegeven. De hulpverlening stopte echter niet. Integendeel, in de maanden daarna kwamen de

¹² 'Plastic tegen napalm', *De Volkskrant*, 25 augustus 1966.

¹³ 'Draka weigert plastic contra napalm', *De Waarheid*, 11 februari 1967.

¹⁴ Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis (IISG), ANJV-archief, 102, "Verslag van de afronding van de plastic-contra-napalm-actie", 12 februari 1967.

¹⁵ Duco Hellema, Peter van Eekert and Adrienne van Heteren, *Johnson moordenaar. De kwestie Vietnam in de Nederlandse politiek 1965-1975* (Amsterdam 1986), 52.

¹⁶ Lien-Hang T. Nguyen, "Revolutionary circuits: Toward internationalizing America in the world", *Diplomatic History*, 39 (2015), 411-422, 415. Vgl. Marilyn Young, "'Ho, Ho, Ho Chi Minh, Ho Chi Minh is gonna win!'", Marc Jason Gilbert (red.), *Why the North won the Vietnam War* (New York 2002), 219-230.

¹⁷ IISG, ANJV-archief, brief Jongerenkomité aan sympathisanten, 23 mei 1967.

Vietnamezen in contact met andere Nederlandse groeperingen die zich op verschillende manieren sterk maakten voor Noord-Vietnam en het Bevrijdingsfront. Medische hulpverlening werd daarbij steeds belangrijker. Dat de Amerikaanse bombardementen op Noord- en delen van Zuid-Vietnam zeer destructief waren staat buiten kijf, maar het regime in Hanoi en de vertegenwoordigers van het Bevrijdingsfront zetten zichzelf ook bewust neer als slachtoffers van het westerse imperialisme en hulpbehoefstig. Oorlogszuchtige of strijdvaardige taal gingen de Vietnamese diplomaten zorgvuldig uit de weg.¹⁸ De contacten met West-Europese activisten en sympathisanten verliepen in deze fase niet meer via internationale communistische jongerenorganisaties, maar steeds meer via de Permanente Vertegenwoordiging van Noord-Vietnam in Parijs. Zo overhandigde de Amsterdamse beroepsactiviste Tine Hofman, een van de initiatiefnemers van de zogenoemde Aktiegroep Vietnam die veelvuldig in Amsterdam had gedemonstreerd, ruim 17.500 gulden aan de Vietnamese diplomaten in de Franse hoofdstad.¹⁹

Communistische platforms en relaties bleven echter belangrijk. Twee drijvende krachten achter het in 1967 opgerichte Nationaal Comité Vietnam, Piet Nak en Co Dankaart, waren weliswaar oud-communisten (zij hadden de CPN met ruzie verlaten), maar zij beschikten nog steeds over een internationaal netwerk dat reikte tot ver voorbij het IJzeren gordijn. Dankaart had in de Tweede Wereldoorlog zelfs voor de Komintern gewerkt, het door Lenin opgezette samenwerkingsverband tussen communistische partijen in de hele wereld onder leiding van de Sovjet-Unie.²⁰ In mei en oktober 1967 organiseerde het nieuwe Vietnamcomité twee succesvolle en breed gedragen demonstraties in Amsterdam waarin mensen van uiteenlopende leeftijd en achtergrond meeliepen.²¹ Om zoveel mogelijk mensen te bereiken had het comité de CPN bewust uitgesloten van deelname (waarover een CPN-bestuurslid verontwaardigd opmerkte dat de organisatoren erop uit waren de 'anticommunistische beweging te voltooien'), maar het had de communistische partij ook helemaal niet nodig om in contact te komen met de Vietnamezen.²² In oktober 1967 bezocht Nak de viering van de 50ste verjaardag van de Russische Revolutie in Moskou. Daarna ontmoette hij in West-Berlijn een mysterieuze Nederlandse arts genaamd Landman, die in Oost-Berlijn Noord-Vietnamese dokters zou opleiden. Weer een paar maanden later vervoerde het Vietnamcomité van

¹⁸ Christiaens, 'Europe', 943. Hierover kan nog veel meer worden gezegd, maar het ontbreekt hier de ruimte dat te doen. Dat de leiders in Noord-Vietnam niet vredelievend waren en ook schuld hadden aan de escalatie in het midden van de jaren zestig wordt onder meer betoogd in: Pierre Asselin, *Hanoi's road to the Vietnam War* (Los Angeles 2013).

¹⁹ Brief Otto Boetes aan sympathisanten Aktiegroep, 14 januari 1969, IISG, Tine Hofmanarchief, 29. Zie ook de correspondentie in IISG, Tine Hofman archief, 32 en 33. Vgl. Christiaens, 'Diplomatie', 14-17.

²⁰ Ger Harmsen, "Co Dankaart, zoon van het werkende volk 1912-1991", *Bulletin Nederlandse Arbeidersbeweging*, 24 (1991): 44-51, 48.

²¹ Van der Maar, *Welterusten*, 81-84 en 91-92.

²² IISG, CPN-archief, inv.nr. 287, map juni 1967 (notulen zonder datum).

Nak na een grote inzamelingsactie een grote lading van het medicijn kinine naar Oost-Berlijn, bestemd voor Hanoi.²³

Het Noord-Vietnamese regime nodigde activisten ook uit. De bekende Vietnamactivist en pacifist Otto Boetes, die in 1967 Eerste Kamerlid werd voor de Pacifistisch-Socialistische Partij (PSP), was de eerste Nederlander die deze eer te beurt viel. Opnieuw werd het contact gelegd op een grote internationale communistische bijeenkomst, dit keer de viering van de internationale vrouwendag waarbij de vrouw van Boetes aanwezig was (tot 1975 werd deze dag vooral in socialistische landen gevierd). Kennelijk verschenen niet alleen communisten op deze viering. Kort daarop ontving haar man van het zogenoemde Noord-Vietnamese Vredescomité een visum voor een reis naar Hanoi die hij in september 1967 inderdaad aflegde. Zoals gebruikelijk bij dit soort bezoeken stond niemand minder dan premier Pham Van Dong hem te woord, een ontmoeting waarvan Boetes zeer onder de indruk was.²⁴ Memorabel waren ook de bezoeken die leden van het 1968 opgerichte Nederlands Comité Nederland Vietnam (MCNV) aan Noord-Vietnam brachten. Dit comité bestond hoofdzakelijk uit artsen en zamelde onder meer geld in om daarvan medische hulp te kopen voor Noord-Vietnam en het Bevrijdingsfront.²⁵ Georganiseerd door de Wereldfederatie van Wetenschappers - opnieuw een communistische organisatie - vertrok voorzitter van het comité, de kinderarts Jaap de Haas (zelf geen communist), in 1970 richting Hanoi. De afgevaardigden spraken niet alleen uitgebreid met Pham Van Dong maar mochten ook speciaal geselecteerde plekken buiten de hoofdstad bezoeken waar de vernietiging van de Amerikaanse bombardementen goed zichtbaar was. Teruggekeerd schreef De Haas een emotioneel verslag aan zijn donateurs die nogal vrijgevig waren; het comité zou in de loop der jaren miljoenen bij elkaar brengen.²⁶ In 1971 kregen leden van het MCNV tijdens een bezoek aan Oost-Berlijn een erepenning uitgereikt door vertegenwoordigers van het Bevrijdingsfront

²³ Dit blijkt uit interviews met onder meer Piet Nak zelf. Ruud Stapel, "De Vietnam-beweging in Nederland. De eerste actieperiode 1964-1968" (doctoraalscriptie Nijmegen, 1982), 107-108. Vgl.: BVD, Maandoverzicht, 1, 1968, 19. Geraadpleegd 7 juni 2019, URL: <http://www.inlichtingendiensten.nl/jaarkwartaalmaand/1968-01.pdf>.

²⁴ Bijv. 'PSP-senator Boetes: "Hanoi wint oorlog"', *Nieuwsblad van het Noorden*, 7 september 1967; BVD, Maandelijks overzicht, 3, 1967, 22. Geraadpleegd 7 juni 2019, URL: <http://www.inlichtingendiensten.nl/jaarkwartaalmaand/1967-03.pdf>; zie voor meer info over dit soort bezoeken Staughton Lynd and Tom Hayden, *The other side. Two Americans report on their forbidden visit inside North Vietnam* (New York 1967).

²⁵ Rob van Wijk, 'Vreedzame coëxistentie? Het Medisch Comité Nederland Vietnam en de CPN (1968-1975)', in: *Jaarboek Documentatiecentrum Politieke Partijen 2006* (Groningen: Documentatiecentrum Nederlandse Politieke Partijen, 2006), 223-242. Interessant is ook: Peter de Goeje, *Met solidaire groet. Technische en wetenschappelijke hulp aan Vietnam* (Amsterdam 2012).

²⁶ IISG, MCNV archief, 252, Jaap de Haas, 'Bezoek aan Noord-Vietnam eind 1970'. In 1973 haalde dit comité bijvoorbeeld 5.9 miljoen gulden op. Van der Maar, *Welterusten*, 194.

wegens de medische hulp die zij hadden verstrekt.²⁷ Hoewel het MCNV in Nederland nadrukkelijk afstand behield tot de CPN en steevast benadrukte dat het geen communistische organisatie was, dan wel geïnfiltrerd werd door communisten, namen de delegatieleden de penning dankbaar in ontvangst. Dat het Noord-Vietnamese regime net zo goed communistisch was en in zijn strijd militair werd gesteund door de Sovjet-Unie en China (al was de enorme omvang daarvan destijds niet geheel bekend), vormde in hun beleving geen enkele belemmering voor de medische hulpverlening.

Nieuw in de jaren zeventig waren de bezoeken die Vietnamese vertegenwoordigers brachten aan West-Europese landen, waaronder Nederland. Deze waren mogelijk geworden wegens de in 1968 begonnen onderhandelingen tussen de Verenigde Staten en Noord-Vietnam in Parijs, als gevolg waarvan de Vietnamezen meer ruimte en vrijheid hadden om rond te reizen en in West-Europa steun te zoeken. Zo bracht de Vietnamese dokter Le Van Loc, die in deze jaren in Parijs als een soort verbindingsfiguur met sympathisanten in West-Europa fungeerde, een bezoek aan Amsterdam om daar de tentoonstelling 'Waarom Vietnam wint' te openen.²⁸ Dergelijke bezoeken motiveerden Nederlandse activisten en sympathisanten enorm. Het *Vietnam Bulletin*, een in 1966 door activisten opgericht tijdschrift, schreef dat de twee Vietnamese delegatieleden die in februari 1970 Nederland bezochten 'een warm hart en een koel hoofd' hadden. Geheel passend bij de Vietnamese boodschap, zei een van de Vietnamese bezoekers dat zij niet alleen streden voor onafhankelijkheid van de Verenigde Staten, maar dat hun strijd veel bredere implicaties had en 'ook een bijdrage [leverde] aan de gemeenschappelijke strijd tegen recht en onrecht, van beschaving tegen barbaarsheid'.²⁹

Hoewel de Nederlandse Vietnambeweging nadrukkelijk binnen de eigen nationale grenzen actievoerde tegen de oorlog in Vietnam, waren activisten dus vanaf het begin over de grenzen actief en stonden zij al vroeg in contact met Vietnamese vertegenwoordigers die hen aanspoorden een zo breed mogelijk publiek te bereiken. Internationale communistische netwerken lagen aan de basis van deze betrekkingen. Aanvankelijk verliep het contact via de jeugdafdeling van de CPN, de ANJV, maar toen de communisten steeds meer buitenspel kwamen te staan omdat dit het als anti-communistisch veronderstelde publiek in Nederland zou kunnen afschrikken, wisten de Vietnamezen de Nederlandse activisten van andere linkse politieke kleur te vinden (en vice versa). Opvallend daarbij is dat veel Nederlandse Vietnamactivisten het belangrijk vonden de CPN op

²⁷ IISG, MCNV archief, 43, 'Rapport betreffende de bespreking van een MCNV delegatie met de Vietnam Ausschuss', 4, 5, and 6 juni 1971.

²⁸ *Vietnam Bulletin*, 4 (1970), februari 14; Christiaens, 'Diplomatie', 20; Zie voor de diplomatieke initiatieven vanuit Parijs: Brigham, *Guerrilla diplomacy*, 78-82

²⁹ Als geciteerd in: Van der Maar, *Welterusten*, 130.

afstand te houden (al waren er in de jaren zeventig wel vormen van samenwerking), maar dat zij tegelijkertijd gebruik maakten van internationale communistische netwerken en openlijk actievoerden voor een expliciet communistisch regime. Deze paradox roept vragen op, zoals over de beeldvorming van de Noord-Vietnamese regering en het Bevrijdingsfront. In hoeverre kan de omvangrijke solidariteit in het westen verklaard worden doordat het regime in Hanoi en zijn handlangers in het zuiden van Vietnam zichzelf presenteerden als vredelievend en slachtoffers? Hoe misleidend was deze beeldvorming? Namen West-Europese activisten en sympathisanten dit beeld vooral over uit hartgrondige afkeer van het Amerikaanse militaire optreden of zijn daar ook andere redenen voor aan te geven? En wat wist het brede publiek over het internationaal communistische netwerk? Zouden Nederlanders, die bekend stonden om hun anti-communistische opvattingen, ook zoveel geld gedoneerd hebben voor medische hulpverlening als zij zich realiseerden hoe belangrijk de communistische platforms en organisaties waren voor de solidariteitsacties? Genoeg vragen dus voor diepgaand onderzoek naar de internationale dimensie van de Vietnambeweging.

dr. Rimko van der Maar is Universitair Docent Geschiedenis van de Internationale Betrekkingen aan de Universiteit van Amsterdam. In 2007 promoveerde hij op een onderzoek naar Nederland en de Vietnamoorlog. Hij doet onder meer onderzoek naar westerse solidariteitsbewegingen met derdewereldlanden na de Tweede Wereldoorlog. Daarnaast werkt hij aan een publieksboek over de oorlog in Vietnam.